בבית המשפט העליון

בש"פ 5543/15

לפני:	כבוד המשנה לנשיאה א' רובינשטיין
העורר:	דרור ג'נח
	נ ג ד
המשיבה:	מדינת ישראל

ערר על החלטת בית המשפט המחוזי בתל אביב (השופטת לבהר-שרון) במ"ת 7071-07-15 מיום 5.8.15, והחלטת בית המשפט (השופטת שריזלי) מיום 26.7.15

בשם העורר:	עו"ד ארז אבוהב
בשם המשיבה:	עו"ד מורן פולמן

החלטה

א. ערר על החלטתו של בית המשפט המחוזי בתל אביב (השופטת לבהר-שרון) במ"ת 7071-07-15 מיום 5.8.15, שבגדרה הורה בית המשפט על מעצרו של העורר עד תום ההליכים המשפטיים נגדו, וכן על החלטה קודמת של בית המשפט (השופטת שריזלי) מיום 26.7.15 לעניין דיות הראיות. עניינה של הפרשה סכסוך בגין 100 ₪, שהסלים לכלל דקירה בבטנו של המתלונן.

רקע

ב. כנגד העורר, יליד 1979, הוגש כתב אישום, שתוקן בפעם השניה (לאחר גביית גירסת המתלונן), המייחס לו עבירה של חבלה בכוונה מחמירה לפי סעיף 329(א)(1) לחוק העונשין, תשל"ז-1977, עבירה של שיבוש מהלכי משפט לפי סעיף 244 לחוק ותקיפת זקן לפי סעיף 386ו(א) לחוק. כנטען בכתב האישום, העורר והמתלונן הם שכנים, המתגוררים "דלת מול דלת" בבניין מגורים בבת ים. לפי כתב האישום, כשבוע טרם יום 27.6.15, לווה העורר מן המתלונן 100 ₪. ביום 27.6.15 בשעה 21:30 או בסמוך לכך, לאחר מספר נסיונות כושלים של המתלונן להשבת כספו, התדפק המתלונן

על דלת דירתו של העורר וביקש ממנו את כספו חזרה. בין השניים התפתח ויכוח. בשלב כלשהו נכנס העורר לדירתו ונטל סכין מטבח גדולה. המתלונן ברח לדירתו, ניסה לסגור את הדלת, אולם העורר בעט כנטען בדלת הדירה ונכנס פנימה. אמו של המתלונן, בת 93, ניסתה להפריד בין השניים, אולם העורר דְחפה והפילה ארצה, ומיד לאחר מכן דקר העורר את המתלונן בבטנו. לאחר מכן שטף העורר את הסכין ונמלט מן הבניין. המתלונן נפגע בבטנו, עבר מספר ניתוחים, והיה מורדם ומונשם עד ליום 7.7.15. לאמו של המתלונן נגרם שבר בעצם הבריח. עם הגשת כתב האישום המקורי (ביום 5.7.15) הוגשה בקשה למעצר העורר עד תום ההליכים המשפטיים. יצוין כאן, כי גירסת העורר היא שדקירת המתלונן באה מתוך הגנה עצמית, שכן חשש מסכין שהיתה לטענתו אצלו, כפי שיפורט בקצרה.

ג. בית המשפט המחוזי (השופטת שריזלי; החלטה מיום 26.7.15) בא למסקנה, כי קיימת תשתית ראייתית לכאורית למעצר. בית המשפט בחן את גירסאות העורר והמתלונן ועמד על ההבדלים ביניהם. לגירסת העורר, המתלונן הוא שפתח במתקפה אלימה כלפיו בדירתו של העורר. כשדחף העורר את המתלונן לעבר דירתו, ראה כי המתלונן מתרומם כשבידו סכין, העורר נמלט חזרה לדירתו, ניסה לסגור את הדלת, ונטל גם הוא סכין; העורר עשה תנועה בידו כדי להבריח את המתלונן, אך הבחין כי פגע בו. כן בחן בית המשפט את גרסאותיהם של זוגתו של העורר, אחותו של המתלונן ודייר נוסף, כמו גם את הממצאים בזירת האירוע ואת דיווח השוטרים שהגיעו למקום. צוין: "אין ולא יכולה להיות מחלוקת על כך שבמועד האירוע דקר העורר את המתלונן בבטנו. הראיות מורות, כי הדקירה התרחשה במהלך עימות בין העורר והמתלונן. קיימות ראיות לכאורה לכך, שהעורר רדף עם הסכין אחרי המתלונן לדירתו, ושם הוא דקר אותו. קיימות ראיות לכאורה לכך, שבסלון הדירה, קודם לדקירה, ניסתה האם הקשישה להפריד בין השניים, ואז תקף המשיב גם אותה, והיא נפלה ונחבלה...דבריי מתייחסים גם לעבירת השיבוש, שהרי המשיב הודה כי בדירתו הוא ניקה את הסכין שהיתה מגואלת בדמו של המתלונן ויצא מהדירה". אשר לטענת העורר כי פעל מתוך הגנה עצמית, נקבע, כי מקומו של הדיון בטענה זו בתיק העיקרי. עם זאת ולמעלה מן הצורך הוסף, כי המסכת הראייתית הלכאורית מלמדת, שהשתלשלות האירועים שונה מאוד מזו שמסר העורר. הודגש, כי בשלב זה אין בית המשפט נדרש לשאלות מהימנות ועובדה, אולם הוסף, כי "דווקא גירסת המשיב היא זו שאינה מתיישבת עם ההיגיון והסבירות, ולו על יסוד מיקומם של כתמי הדם, שנמצאו בדירת המתלונן ולא בדירת המשיב". אשר לעילת המעצר נקבע, כי הראיות לכאורה מקימות עילת מעצר של מסוכנות, וכי השתלשלות האירועים וחומרתם מעוררים ספק ממשי אם יש מקום

לחלופת מעצר. עם זאת, לנוכח נסיבותיו האישיות של העורר ובהסכמת המדינה, הזמין בית המשפט תסקיר מעצר.

תסקיר שירות המבחן וחלופת מעצר

ד. מתסקיר שירות המבחן עולה, כי העורר, נשוי ואב לפעוטה בת 3, סיים 9 שנות לימוד במסגרות חינוכיות רגילות ובעברו הרשעות רבות, לרבות בעבירות אלימות והחזקת סכין. שירות המבחן התרשם, כי העורר מתקשה להכיר באחריותו להסלמת הסיטואציה מושא כתב האישום ולפגיעה במתלונן, והוא מתקשה אף לגלות כלפיו אמפתיה. כן שלל העורר צורך בהתערבות טיפולית כלשהי. שירות המבחן נתן דעתו להרשעותיו הקודמות של העורר ולהסתייגותו מכל בעייתיות בהתנהגותו ומצורך בהתערבות טיפולית - מחד גיסא, ולהפחתה משמעותית במעורבותו בפלילים בשנים האחרונות ולמצבו המשפחתי - מאידך גיסא.

ה. שירות המבחן סבר, כי אביו של העורר שהוצע כמפקח אינו יכול למלא את התפקיד, לנוכח הזדהותו עם קשייו של העורר ומחויבותו הרגשית הגבוהה לו; כך גם בת זוגו של העורר, אשר הטילה את האשמה בגין האירוע על המתלונן, תתקשה להוות גורם מציב גבול, כפי שהוסבר. שירות המבחן התרשם, כי גיסתו של העורר ובן זוגה (מחולון) יכולים להוות גורם סמכותי כלפי העורר, וכי הם מודעים לאחריותם כמפקחים. צוין, כי הם מסרו, שיוכלו לפקח על העורר יחד עם מפקחים נוספים. בסיכומו של דבר ציין שירות המבחן, כי ככל שיוצעו מפקחים נוספים שיימצאו מתאימים, אין מניעה לשחרור העורר לבית הגיסה, בכפוף להרחקת העורר מן המתלונן ולפיקוח השירות.

ו. בהחלטתו מיום 5.8.15 קבע בית המשפט המחוזי (השופטת לבהר-שרון), כי לאחר עיון בתסקיר המעצר ולנוכח עברו הפלילי המכביד של העורר, אין מקום לשחררו לחלופה. צוין, כי "כאשר מדובר באירועים של אלימות המתחילים בקטטה כאשר הנאשם אינו בוחל לכאורה באמצעים ודוקר את המתלונן, כמובן הכל לכאורה, ועוד משבש הליכי משפט, אינני סבורה שניתן לאיין את המסוכנות עתה בשחרורו של הנאשם, בוודאי לאור התסקיר הנוכחי הקיים כאשר אין המלצה של ממש לשחרורו. אינני סבורה שיש גם מקום להחזיר בשלב זה את התיק לשירות המבחן על מנת שיבחן מפקחים אפשריים נוספים כאשר אין כל מפקח מוצע כרגע".

הערר והדיון

ז. לטענת העורר, בית המשפט לא בחן האם התקיים היסוד הנפשי הכרוך בעבירה של חבלה בכוונה מחמירה. כן נטען, כי תמונות הפציעה של העורר עצמו, גירסת בת זוגו והסובבים בדבר אופיו והתנהגותו של המתלונן מחזקים את גירסתו. עוד נטען, כי היה מקום לדון בטענה להגנה עצמית במסגרת בחינת הראיות לכאורה, ולהידרש לנסיבות הקונקרטיות של האירוע. כן נטען, כי שגה בית המשפט כאשר התעלם מדלות החקירה בתיק ומן הסתירות בגירסת המתלונן. הוסף, כי בית המשפט הורה על מעצרו של העורר מבלי להידרש לנסיבות המקרה, לרבות טענת ההגנה העצמית, ומבלי להכיר את הראיות בתיק, וכי לא נתן דעתו לאמור בתסקיר ועצר אותו על יסוד עברו הפלילי. הוסף, כי שגה בית המשפט כשקבע כי אין בנמצא המלצה לשחרור העורר לחלופה בידי מפקחים היכולים לאיין את מסוכנותו, שכן לא כך- כנטען- יש לקרוא את תסקיר שירות המבחן.

ח. בדיון טען בא כוח העורר, כי אין לראות את האירוע במשקפי חוב של 100 ₪ אלא במכלול נסיבותיו, וכי אין מתקיים היסוד הנפשי בעבירת סעיף 329 לחוק העונשין, לצד היסוד העובדתי של הדקירה, שעליה אין מחלוקת. באשר לחלופה, הוטעם כי עברו הפלילי של העורר ישן וכי מזה שנים לא היה מעורב בעבירות, והמפקחים המוצעים – לרבות הנוספים – טובים. עוד נטען, כי המסוכנות ממוקדת במתלונן בלבד.

ט. מטעם המדינה נטען, כי קבועים שני מועדי הוכחות באוקטובר ובנובמבר ויש רק חמישה עדי תביעה כולל המתלונן. עוד נטען, כי כמויות הדם הרבות שנמצאו בבית המתלונן מעידות על כך שבניגוד לגירסת העורר, הדקירות היו בבית המתלונן; גם לא נמצאו כל סכין או כלי תקיפה בבית המתלונן. עוד נטען, לעניין השיבוש ובאשר לחלופה, כי יש לראות את התסקיר כשלילי, נוכח אי רצונו של העורר בהתערבות טיפולית, נוכח רמת גבוהה של סיכוי להישנות עבירות, השיבוש והבריחה למשך יממה.

הכרעה

י. עיינתי בראיות כולן. ככלל מקובל עליי ניתוחו של בית המשפט המחוזי בנושא זה. שאלת ההגנה העצמית הנטענת, המעוררת לא מעט ספקות הן – ולא רק – בשל הימצאות הדם הרב בדירת המתלונן (ראו הודעת השוטר ארונוביץ), גם אם ניתן אולי לטעון ששפך הדם אירע אחרי שובו לדירתו, והיעדר הדם בדירת העורר, הן בשל אי מציאת כל כלי תקיפה בדירת המתלונן. ועיקר העיקרים, הגנה עצמית כלפי אדם בן 59

המאיים כנטען על אדם בן 36, אין פירושה על פניה דקירת סכין עמוקה בבטנו, ויש לכאורה דרכים מתונות בהרבה להתמודד עם נסיבות כאלה, ומכאן ועד לדקירתו הדרך אינה יכולה להיות קצרה. אכן, המתלונן הוא ככל הנראה אדם, שמבלי לפגוע וכיון שאין הוא לפנינו אומר רק כי אינו פשוט ביחסיו עם הסביבה (ראו הודעת מר צרפתי בתיק, למשל), אך מכל מקום, נושא הטענה להגנת עצמית עתיד להתברר במשפט ההוכחות ככל שינוהל. על כן, בסופו של יום, ישנן די ראיות לכאורה, ומשמען כי הן מגבשות עילת מעצר של מסוכנות.

יא. השאלה היא האם ניתן להפיג את המסוכנות על-ידי חלופה. לרועץ עומדים לעורר בריחתו, וגם ובעיקר עברו הפלילי שהוא מכביד – בגילו (36 כאמור) עמד כבר תריסר פעמים בפני בתי המשפט החל מהיותו נער צעיר כבן 14, בעבירות רכוש ואלימות שונות ומשונות, וטעם גם את טעמו של מאסר; עם זאת עבירותיו האחרונות היו ב-2006 (עבירות רכוש) ועליהן נדון ב-2007, ומאז לכאורה "שקטה הארץ" עד המעידה הקשה, לכאורה – הנוכחית.

יב. תסקיר שירות המבחן מלמד, מחד גיסא, על שינוי ארחות חיים לטובה, ומאידך גיסא על עמדה קרבנית נוקשה תוך רמת סיכון גבוהה להישנות ביצוע עבירה, אף שבפיקוח ניתן יהא להפחית את הסיכון. השירות לא שלל את החלופה בחולון בפיקוח מספר אנשים. ששנים מהם אושרו על-ידיו.

יג. התלבטתי בתיק זה, אך נתתי אל ליבי את מצוות המחוקק בחוק סדר הדין הפלילי (סמכויות אכיפה – מעצרים), תשנ"ו-1996 (סעיף 21(ב)(1)), לפיה יושת מעצר רק אם אין ניתן להשיג את מטרתו בתנאים שפגיעתם בחירות הנאשם פחותה. דומני כי, מסוכנות העורר כפי שנגלתה כאן ועברו, גם אם נרפא במקצת, אינם שוללים חלופה, אלא שלטעמי עליה להיות רחוקה ממקום מגורי המתלונן.

יד. חוששני איפוא כי אין בידי לאשר את החלופה בחולון. בת-ים עיר מגוריו של העורר וחולון סמוכות זו לזו בצמידות, וקשה לראות בכך הרחקה ממשית מן המתלונן. ואטעים – הקושי אינו במפקחים אלא בעורר, וסבורני כי יש צורך בשלב זה בהרחקה רבה יותר. שאלתי את בא כוח העורר, והוא לא יכול היה לעת הזו להצביע על חלופה אחרת; אך יתכן שבמאמץ גדול יותר בידי העורר להציע חלופה שתהא מרוחקת לפחות 25 קילומטר מבת-ים, כדי להוציא מלב העורר כל רצון להפרה. במקרה כזה, זו תוגש לשירות המבחן ולבית המשפט קמא שידון בה בהקדם. כל חלופה, אם תאושר, תכלול הפקדה וערבויות משמעותיות, פיקוח מלא, איזוק אלקטרוני ואיסור יציאה מן הארץ.

טו. הערר מתקבל איפוא בכך שניתן לבדוק חלופה נוספת. לעת זו יישאר העורר במעצר.

טז. בטרם סיום אעיר, כי נתתי ליבי בעיון בתיק החקירה שאירוע מצומצם כזה נחקר על-ידי לא פחות מחמישה חוקרים (בנוסף לשוטרי הסיור שעצרו). לטעמי ראוי כי המשטרה תיתן דעתה, שקוהרנטיות החקירה וההתמקדות בתיק כזה מצדיקות לכאורה מספר חוקרים קטן יותר, בלא שאטע מסמרות.

ניתנה היום, ה׳ באלול התשע״ה (20.8.2015).

המשנה לנשיאה

העותק כפוף לשינויי עריכה וניסוח. 15055430_T01.doc אק
מרכז מידע, טל׳ 077-2703333 ; אתר אינטרנט, www.court.gov.il